

Reactie op: De theorie van de nieuwe economische geografie

De fysieke afstand tussen Thijs Knaap en mij is ongeveer zeventig kilometer, maar tot Paul Krugman bijna honderd keer zoveel. Toch lees ik net zo eenvoudig Krugman (1991) als Knaap (2007). Afstand speelt geen rol, is opgeheven door het internet, maar waarom word ik gevraagd om een reactie te schrijven op een artikel van Thijs Knaap en niet van Paul Krugman? Relatie is het antwoord op deze vraag. In de woorden van Leamer (2007): *“Geography, whether physical or cultural or informational, limits competition since it creates cost-advantaged relationships between sellers and buyers who are located “close” to one another.”* Deze kostprijverlagende relaties spelen een cruciale rol in de clustering van economische activiteit. Voor zover deze relaties zich uiteten in meetbare voordelen, in de vorm van lagere transactiekosten bij kortere afstanden, vormen ze een onderdeel van de nieuwe economische geografie. Agglomeraties kunnen ontstaan als de voordelen van de korte afstand groot zijn, door lage transportkosten of intensieve relaties. Belangrijke empirische vraag is voor welke afstand dit geldt. Economische activiteit vindt nu nog voor een belangrijk deel plaats in West-Europa en Noord-Amerika, maar zal dit zo blijven? Thijs Knaap geeft hier een geruststellend antwoord op vanuit de NEG: als een agglomeratie zich eenmaal heeft gevormd komt zij slechts met moeite weer van haar plaats. Dit antwoord stelt mij echter niet gerust, om twee redenen. Allereerst kan uit het simpele NEG-model moeiteloos de tegenovergestelde conclusie getrokken worden: als een nieuwe agglomeratie (bijvoorbeeld China) zich eenmaal begint te ontwikkelen, dan verschuift blijkbaar het evenwicht van de ene agglomeratie naar de andere, en zal alle economische activiteit daarheen verplaatsen.

Mijn tweede bedenking bij de geruststelling is empirisch van aard. Uit de empirie komt naar voren dat NEG-effecten goed meetbaar zijn binnen een straal van honderd kilometer (Brakman

et al., 2004) en soms aan te tonen zijn voor de handel tussen nabije landen (Redding en Venables, 2004). NEG-effecten zijn echter (nog?) niet aan te tonen voor grotere afstanden, zoals tussen verschillende continenten. Dit impliceert dat NEG niet zoveel te zeggen heeft over de opkomst van nieuwe economieën (in Azië) en de ondergang van West-Europa. De NEG heeft wel een boodschap, zowel positief als normatief, voor de verdeling van de economische activiteit binnen Europa in een wereld met dalende transportkosten. De positieve boodschap is misschien geen wenselijke: binnen Europa zijn afstanden zo kort en relaties zo intensief dat economische activiteit zich kan (gaan) clusteren – is Londen over tien jaar het enige financiële centrum van Europa? De normatieve boodschap sluit aan bij het belang van schaalvoordelen waarop ook Thijs Knaap wijst. Clustering van economische activiteit leidt tot een betere benutting van de schaalvoordelen en daarmee tot hogere productiviteit. Deze clustering komt alleen tot stand als de handelskosten laag zijn. De confrontatie van NEG met globalisering leidt zo tot de aanbeveling van vrij verkeer binnen Europa, met als belofte hogere economische groei, maar met als kanttekening dat mogelijk slechts één of een paar lidstaten hiervan zullen profiteren – waarschijnlijk de landen met intensieve relaties.

LITERATUUR

- Brakman, S., H. Garretsen, J. Gorter, A. van der Horst en M. Schramm (2005) *New economic geography, empirics, and regional policy*. CPB bijzondere publicaties 56, Centraal Planbureau, Den Haag.
- Krugman, P. R. (1991) *Increasing returns and economic geography*. *Journal of Political Economy*, 99(3) 483–499
- Leamer, E. (2007) *A flat world, a level playing field, a small world after all, or none of the above? Review of Thomas L. Friedman's The world is flat*. *Journal of Economic Literature*, 45(1), 83–126.
- Redding, S. en A. J. Venables (2004) *Economic geography and international inequality*. *Journal of International Economics* 62(1), 53–82.

ALBERT VAN DER HORST

Wetenschappelijk medewerker bij het CPB